

Artà

ANY II - NÚM. 14

PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL

MAYO - JUNIO, 1984

MARE-DE-DEU DEL POBLE

Pel seu enclavament en una vall tranquil·la, Artà s'aïllaria entre muntanyes si no guaitàs al món pel cel i per la mar. Per la banda de Canyamel, s'obre de ple a la llunyania; i rep el cel allargassat, en un cim alterós, on habita el record de la Mare de Déu.

Qui no va per la vida de somnàmbul i medita les coses, veurà en aquesta Mare un lògic incentiu a les preguntes: ¿Què s'ha fet de la Mare de Déu entre nosaltres? ¿Interesa de veres al poble d'Artà? ¿Com la duim a la nostra vivència? Per a molts, és una línia històrica que posà arrels en un passat de segles. Altres la consideren, inconscientment, fetitxe, que adoren o veneren com a un ídol màgic. Per a la majoria, és embrió de sentiments que no sabem interpretar, però que toquen fibres. No té tantes visites ni la mateixa devoció d'antany, però la gent encara la beneeix i estima: li reconeix els beneficis, li demana paciència i, si pot ser, miracles. Sembla ben cert que se l'adori, però, si gratam una mica, ens hem de preocupar pel seu futur. ¿Podem endevinar-li l'avenir? No en té, evidentment, com a fetitxe, com a peça —valuable, això sí— d'antiquari, com a objecte de culte, banyat i remull de saliva. Només en pot tenir com a símbol de fe, si penetram el gest d'una persona viva que gira els ulls envers del poble i li mostra Jesús.

Importa la Mare de Déu com su SI confiat i decidit al poble, el SI de la nostra Mare i Patrona, SI que mai no recula, SI compromès

i comprometedor de qui s'adona que tot se li ha dat i tot ho ha de compartir. Ser devot de la Mare de Déu no és besar-li l'estampeta, ni encendre-li llànties, ni marejar-la de jaculatories. Ser devot de la Mare de Déu és

interioritzar la seva actitud generosa, comprometre's amb el seu poble, amb amor i esperit de servei (que són tot u) i amb l'alegria agafadissa de saber que mai no estam sols i sempre tenim una Mare que ens encobeeix.

AIXÍ ÉS L'ARTÀ

Quan una nova publicació fa acte de presència per primera vegada dins una comunitat (com férem nosaltres ja fa més d'un any), sol esser corrent que s'expressin una sèrie d'intencions més o manco programàtiques. Després, és el temps que s'encarrega de mostrar si aquestes intencions es queden simplement en això o si, pel contrari, són capaces de fruitar en realitats.

Volíem fer un periòdic digne d'Artà i dels artanencs i digne també de la qualitat que la premsa local havia tingut en altres temps, en altres èpoques indubtablement més daurades que aquella a la qual nosaltres començàrem a pensar que el nostre poble necessitava un periòdic nou. Ho volíem fer així i creim que, modestament, tot i havent-ni infinites possibilitats de millorar, ho hem anat conseguint.

Es aquest Artà que hem volgut que fos un periòdic primorosament editat i ben escrit, aquesta revista independent no manipulada ni instrumentalitzada i disposada sempre a construir i mai a destruir, aquesta publicació visceralment artanenca perquè l'amor a Artà és, en essència, la substància que la nodreix.

Mes a mes ha anat sortint el nostre periòdic, de tal manera que ara ja podem dir: Així és l'Artà, i així volem que continuï, un poquet millor de cada número i més ben acollit de cada dia per vosaltres, amables lectors. I si, de passada, hem constituït un revulsiu perquè altres publicacions s'alçassin una mica del lamentable nivell a què havien arribat, idò millor que millor.

(Fins i tot sembla que els mateixos que ens perdonaven la vida quan sortírem, ara ens imiten i tot; però, per si de cas, convé que recordin que, això d'imitar, no ho fa qui vol, sinó qui pot).

Ja l'heu conegut, doncs, lectors estimats, a l'Artà. L'heu rebut, l'heu llegit, l'heu comentat i l'heu celebrat. I mos heu dit que vos agradava. Així el volem continuar fent nosaltres, amb la vostra ajuda. Així el volem continuar, convençuts que avui ja està ben clar que fer l'ARTÀ és fer Artà.

Año 2 - N.º 14 - Mayo-Junio 1984

Colaboradores:

GABRIEL GENOVART

PLANAS SANMARTÍ

JOSEP MELIÀ

JOAN REUS (Fotografia)

MARGARIDA SIQUER

NICOLAU CASELLAS

BONET DE SES PIPES

MACIÀ RIERA

GREGORI MATEU

SANTIAGO PERELLÓ

BERNARDO COMAS

ANTONI GINARD CANTÓ

JOAN SARD I PUJADAS

JAIME MASSANET

J. MASCARÓ PASSARIUS

Coordinación:

SERAFÍ GUISCAFRÈ I

JOAN ESCANELLAS I LLINÀS

IMPRENTA POLITÉCNICA

Troncoso, 3. Teléfono 21 26 60

Palma de Mallorca

Depósito Legal P. M. 203-1983

GLOSES IL·LUSTRADES D'EN TONI BUTLER

Fra Toni se va morir
d'un infart ben fulminant;
va ser cosa d'un instant
d'aquest món se despedí,
quasi sense poder dir
lo que li estava passant.

Era home apreciat
se guanyà sa simpatia;
tot es poble el coneixia
molts d'anys aquí havia estat
complint amb so seu mandat
de cuiner i sagristia.

Un solemne funeral
se digué de cos present;
hi va haver molta de gent,
i el digué es Provincial
com a cosa natural;
va sortir de lo corrent.

Que Déu el tengui a la glòria
es lo que hem de demanar;
que estimava molt Artà
ja quedarà a s'història.
El tendrem a sa memòria
que en pau, pugui descansar.

El formatge de Can Barxo era sec com la gargamella d'un mariner retirat. El deixaven envellir d'any per any, fent usura amb els dies, tractant d'allargar l'abraçada del rebost. "Deu ser que mal-illetau les ovelles amb ametlons agres" —pensava jo, desconeixedor com era de les regles més elementals de viure a pagès. Tanmateix només era el temps, que tantes pells converteixen en cuiró, el que creava aquell formatge mineral, fort com una roca, que no hi havia manera humana de roegar.

I que esmolàvem a cops de barram, de fam de postguerra, perllongant fins a l'infinit el plaer del companatge.

Jugàvem, llavors, a un pati petit que hi havia entre la porta del carrer i l'escaleta que pujava a l'escola de Cals Frares. No hi havia gairebé lloc per a moure's (aposta ens agradava, segur) i això requeria una manera de jugar més aviat una mica bístia. Tiràvem a ferir. A fer mal. Amb les pilotes com si fossen claus d'acorar i xapar. I com que jo era més petit que els meus companys, quasi sempre rebia.

—"No sé què en puc treure d'una educació que només consisteix que els petits rebin les bufetades dels grans" —li vaig dir al meu pare.

No sé si va riure o m'envià a fer punyetes. El Secretari ho tenia clar. Mantenia un sentit jeràrquic de la vida. I sabia que aquells qui reben són els que

aprenen. No vull dir que fos un apòstol del qui pega estima, però aprop s'hi feia. En aquells temps de postguerra, per necessitat i per ideologia, tenia bona premsa l'educació a través del sacrifici. Ens ensenyaven que l'esforç mereixia una dia recompensa.

Jo no ho acabava d'entendre, perquè les pilotades d'En Beca i d'En Manyà em feien molt de mal, i no sospitava que aquells cops eixuts, salvatges, em poguessin fer cap bé. Ja tenim prou sadisme a la vida de cada dia, a casa i amb els professors. En Barxo era menut i no l'aglapien. Però jo tornava sempre a ca meva amb l'esquena d'un Llätzer.

De nin un sempre vol allò que no té: ésser més gran, pixar més enfora, bravejar de valent. Supòs que jo hauria desitjat ésser fort, fotre una punyada a qualsevol que em fes mal i tenir les cames tan falagueres com En Barxo. Per això li baratava el berenar i em menjava, com si fos un pecat d'aquells que encara no començàvem a cometre, aquell formatge ressec, estirat, d'una grogor estantissa i amb aquell regust, profund, de pagès.

D'aquell pagès que jo no era i m'hauria agradat ésser.

JOSEP MELIÀ

ENTREINC

per GREGORI MATEU ESTARELLES

L'ORDINADOR

Ja ha arribat l'ordinador amb una força incontenible. Ha estat una invasió pacífica, feta de renouets metàl·lics, de llumets vermells, verds, blancs, grocs, que pipellegen atrevits; de botonets blancs, ben ordenats i submissos, i que esperen en tot moment la força acariciadora d'uns dits que saben de memòria dates, números de comptes, valors comptables, secrets de sumari i una llarga teringa d'altres coneixements.

Prest, ben prest, estaran a casa nostra, fent la competència al frigorífic, al televisor, al vídeo o a l'encalentidor. Amb una memòria freda, però feliç i matemàtica, ens recordaran els compromisos que hem de complir, les calories que necessita el nostre cos, la recepta culinària que hem d'enllestir o la data precisa que necessitam recordar.

Ja no serà necessari acaramullar muntanyes de paper, ni omplir pesats i gruixuts dietaris amb cifres, notes i balanços. La menuda maquineta, sofisticada, pacífica i renouera, ens avisarà que ens passam del pressupost previst, serà com el guardià sol·lícit que estarà en tot moment aprop nostre per a mesurar la nostra vida.

Pens que és bo tot allò que significa progrés. Però, no puc evitar de sentir la temor que prest sigui la màquina, amb un cervell rígid i implacable, qui governi els nostres actes. Pens, així mateix, que la càlida llumeta de l'amor s'apagarà un poc més el dia que els enamorats rebin un poema escrit per l'ànima freda de l'ordinador.

Me sabia molt de greu que, amb l'arribada de la informatització, la vida dels homes perdés una part important de la seva espiritualitat, de la seva essència, del seu sentiment, del seu bon gust, i que ens convertíssim en botonets mecànics que caminen damunt les seves cames, però que ja no pensen amb el seu enteniment.

La màquina, sofisticada i moderna, ha de ser ben arribada, però de cap manera ens pot robar la creativitat individual i l'encant de fer un treball manual personal, creador, propi de persones que pensen per si mateixes.

CONVERSA TRENCADA

per DAMIÀ DURAN

Era un dia de primavera de 1975. El bell poble d'Artà s'havia convertit en l'escenari de la paraula d'uns quants pescadors de salpes i d'oblades. El pregó de la tertúlia l'havia fet, el dissabte horabaixa i entre setmana, En Joan Manuel. Alguns dirien d'aquest artanenc que era un brusquer de les pescades; jo pens que més bé se'l podria considerar un savi del llenguatge nord-oriental de l'Illa sobre pesqueres, camins de cabra, penya-segats, canyes vincladisses, grapades de puu, tècniques d'ocultació i d'altres secrets de la barxa i el bromeig que, tal volta, el llenguatge no hagi encara trobat l'enginy d'explicar-los.

Entorn d'una taula diumengera, vull dir reposada i solacera, el col·loqui començà amb volanderes divagacions. Els mots, dins aquell jogós aire de casa pairal, s'hi bellugaven com els paperets d'una festa. Pels entossudits pescadors, no hi havia

dilema sobre l'ús de les festes; el cant de les sirenes de l'altre tombant del massís d'Artà, els excitava amb dolcenca cridada. Unes cadires de bova servien, amb el seu posat discret i anodí, de criades casolanes a les anques d'En Tomeu de Son Vives, d'En Joan Manuel i a altres companys que havien decidit delectar-se amb notícies i anècdotes, prosa i poesia del mar.

El col·loqui reprenia per moments, la calor de les grans xerrades. D'aquells cavallers de capa i canya, naixia la realitat capritxosa d'un ésser que brollava vivències. I sorgien, en aquell dinamisme verbal, referències als cafès de Ca Na Bova, Ca'n Pere Frare, Ca'n Xim, Ca'n Xesc Garreta, Ca'n Xanques o Ca'n Mondoí. Uns glopets de conyac, amb què l'amo d'aquella acollidora casa, obsequià la concurrència, donaren a la parlara, una vivor i sonoritat megafònica.

Mica-mica les aventures pels paratges de Cala Matzocs, Sa Pesquera d'En Peix, Na Destorba Jornals, Na Violeta, N'Arrufada o Sa Falconereta, s'endinsaren cap a la fondària d'aquells embruixats del mar. I així aparegueren eflorescències d'indrets personals d'una autèntica apoteosi. Empero, vet-aquí, que sorprenentment, tots ells s'aturaren de xerrar i sense donar-ne clarícies ni justificació, apagaren els llavis com si una remota escalivada, ara present de nou, els hagués prohibit seguir endavant.

¿Què pogué ocórrer? Puix senzillament, un d'ells acabava de declarar: "Jo un dia, tantes ganes en tenia, que me'n vaig anar cap a Aubarca a pescar, deixant sa dona malalta". A lo que un altre continuà: "I jo la vaig deixar plorant i amb febre". Un tercer manifestà amb el cap, que ell també n'era autor.

Aquesta situació de cloenda i col·lapse, mereix ésser interpretada segons les teories de l'inconscient. L'estudi psicoanalític d'aquella confessió, posaria, possiblement, en una mateixa estructura, el tràgic joc entre el desig, la culpabilitat (repressió de la raó) i la fugitiva intimitat, fent-nos veure que ara no tenim l'espai suficient per explorar; emperò pens que es tracta d'un dels mecanismes terapèutics més hàbils i menys convencionals que la persona pot atribuir-se com a mesura preventiva contra la psicosi. És, dir, la dona era un malalt clínic, l'expressió d'un dolor que la medicina i la cultura identificaven per uns símptomes de febre, de cara cloc-piu, etc. Però ¿qui pot assegurar-nos que l'espòs no fos també un destrempat espiritual, un turmentat per les adversitats de la vida, un sofrent mental que se receptava el medicament de la pesca com si fos una droga? La nuesa d'aquest element dramàtic, era, no obstant, la seva força, impossible de justificar, per això aquells homes, abans d'explicar els antagonismes de la seva conversa, determinaren tallar-la en el punt més vibrant i revelador.

Abans de censurar un comportament semblant, ens haurien de preguntar sobre si es tractava d'un remei moral que funciona, pell endins, sobre una crisi engolida en el nucli més íntim de la personalitat, existent, real, però no demostrable.

PER A QUEDAR SATISFET PEIX FRESC
CARN DE PRIMERA I NA PILAR A SA CUINA!
CARRER LEONOR SERVERA
DEVORA ES MOLL CALA RATJADA

SI PADECES DE

PSORIASIS

Llama al Teléfono (923) 25 16 77 de SALAMANCA

GARANTIZAN SU CURACION

ARTANENCs

fora

d'ARTÀ

NCF.

NOM: ANTONI SOLIVELLAS LLAMPAYES

Edat: 89.

Ocupació: Metge Jubilat.

Aficions: La família, el camp.

Adreça: A ciutat: C/. Menorca, 20 i a Artà: C/. Rafel Blanes, 61.

Vidu.

Fills: 6, dels quals en viven 5: Margarida, M.ª Josepa, Jaume, Antoni i M.ª Bel. Morí En Rafel.

Relació amb el poble: Sovint, i estiueja el mes d'agost.

Encara que D. Toni va néixer a Selva el tenim per ben nostre. Ell hi vengué de molt jove, just acabada la carrera, fa més de seixanta anys i des de llavors a conviscut amb nosaltres. Aquí hi conegué la seva esposa, aquí hi nasqueren 4 fills del matrimoni, aquí hi conserva el casal i les possessions del Verger i Aubarca i aquí la seva nora Francisca —cosina del Srs. dels Ollors—, inaugurarà per les festes de Sant Salvador una exposició benèfica de pintura i ceràmica popular, on hi abunda el tema d'Artà.

D. Toni, acabats els estudis va anar a Capdepera per fer una substitució passant després, el 1917 a residir, a Artà on li agafà de ple "s'any des grip". Durant la batlleria de Don Pep Sureda Blanes va ocupar el càrrec de Jutge. Més tard va influir perquè vengués el seu germà de metge a Artà.

Dels 6 fills en viuen 5 i 17 néts, alguns dels quals l'han anat acompanyant en les seves estades aquí. Durant el més d'agost sol tenir el costum d'estiuejar a la vila.

NOM: CRISTÒFOL FERRER PONS

Malnom: Sacristà

Edat: 73.

Ocupació: President d'"Hierros y Aceros, S.A." i "Ferrer Pons Hnos., S.A."

Aficions: Deports en general i tennis en particular.

Adreça: C/. Rector Vives, 59. Génova.

Vidu d'Aina Tortella Rosselló.

Fills: 2 (Francisca i Maria).

Relació amb el poble: Contínua i permanent.

En Tòfol Sacristà —per a nosaltres els artanencs— és empresari a carta cabal. Dè ben jove, i amb son pare i els germans, traüllà amb carreteres. Amb els Balaguers construïren el magnífic palau March de Ciutat. Armat de coratge, va comprar per compte seu un vaixell a Cadis per "desguazar", després fou el "Golea" i ja no tingue aturall. Fundava "Hierros y Aceros", l'empresa que pogué amb l'esmentat March.

Va ser nomenat president dels Clubs Ciclista i de Futbol d'Artà, i des del seu cau del Triquet, seleccionava els Ramos, Rosselló, Bordoy, de tan grat record. Obrí camí a En Rafel Piris i a molts altres artanencs, sobretot donant-los feina. Es posà al davant per enllumenar Sant Salvador, ajudat d'En Julià. Col·laborà amb la teulada de la Parròquia i està sempre disposat a donar una mà.

En Tòfol, Don Tòfol, s'aguanta de primera, tothora fidel al seu règim vegetarià i a les partides de tennis que mai no deixarà.

LA RADIESTESIA Y LAS CASAS NOCIVAS PARA LA SALUD

No tengo la menor duda de que existen casas nocivas para la convivencia de sus moradores. Podría hacer una gran lista de ellas; no obstante al ser un tema tan delicado, solamente daré una información general superficial de dicho tema. Si observamos el desarrollo de las plantas, la vegetación, y la gran variación de los hongos, observaremos que en ciertos lugares se desarrollan más que en otros, ya sea por la composición química de la tierra, o bien por otros factores, como son las radiaciones que pueden ser Subterráneas o Cósmicas.

En cuanto a las dolencias crónicas, como infartos, tuberculosis, reuma, depresión, insomnio, también abundan más en algunos sectores de las capitales y pueblos que en otros. El motivo es muy similar al de las plantas y hongos. ¿Cuántas veces hemos oído decir a las gentes esta frase: "pobre familia, todas las desgracias y enfermedades caen sobre ella"?

La radiestesia se ha desvelado por estudiar muchas casas de infortunio y siempre se han descubierto las radiaciones nocivas en estos emplazamientos.

¿Cuántas personas están condenadas a muerte, sin que se haya dictado sentencia alguna, por el solo motivo de estar viviendo en una casa, saturada de ondas o radiaciones nocivas!

Precauciones que conviene tomar antes de construir una casa, para que no sea nociva:

Elección del terreno donde se pueda levantar la casa. Tiene mucha importancia, incluso vital. El efecto de las radiaciones nocivas depende de la formación del terreno, ya que en algunos terrenos las casas que se construyan en ellos, sus moradores predispuestos, sólo hallarán

enfermedades, que les llevarán en un tiempo más o menos largo hasta la muerte. Los terrenos más nocivos son los impermeables, por ser buenos conductores de rayos nocivos. Estos terrenos de cierta cantidad de radiaciones nocivas se componen de arcilla, de margas, de yeso, de capas carboníferas, o que en el subsuelo se encuentran bolsas de gas natural.

Diferentes clases de Ondas Nocivas:

Corrientes eléctricas de alto voltaje son nocivas; la televisión no debe mirarse de frente para evitar ser atacados por los rayos nocivos que desprende.

Edificios modernos con materiales duros pueden producir unas serias molestias, pérdida del calor, falta de energía, depresión y dolor de cabeza.

El sistema central de calefacción y refrigeración hacen difícil la respiración y disminuyen la facultad del cuerpo para absorber oxígeno. En las fibras sintéticas, alfombras, cortinajes y vestidos, la fricción tiende a generar una carga positiva en el aire. Los tejidos hechos de algodón no generan potencial negativo o positivo.

Cada persona al nacer ya nace con una predisposición a cierta enfermedad.

Esta predisposición puede permanecer neutralizada indefinidamente si la persona vive en un ambiente sano.

Terrenos más convenientes para edificar una casa son, en general, todos los de formación permeable. Estos terrenos están dotados de una débil densidad nociva.

Estos terrenos se componen de arena de caliza, rocas cristalinas primitivas, y de aluviones recientes ricos en arenas y gravas.

Hay plantas que son detectores naturales así como animales domésticos. Si los observamos, sabemos el lugar si es o no nocivo.

En otra ocasión hablaré más del tema "La Radiestesia y los puntos negros".

MIGUEL MOREY

PETITES HISTÒRIES DE'S SAULONAR

SA BARCA DEL BOU

II

Quan omplia es depòsit d'olis pesats, en Mateu Confit, en va vessar un bon raig. Mai no li havia passat, i en duia uns quants anys de motorista de sa barca.

Avui, estava nerviós i tenia por que Es Pai Toni no li ho conegués.

A caseva havien estat conservadors fins a's Febrer del trenta-sis, que votaren socialista. En es seu germà major, Jaume, el feren batle "pedàneo" de Son Carrió, depenent de S'Ajuntament de Sant Llorenç d'Es Cardassar.

Quan ses processons de Setmana Santa, es rector, D. Miquel Papalló, li demanà: —"Jaume, què fas de ses processons"?

—De sa gent de Son Carrió, jo li respone. No passarà res! Hi anirà qui vulgui i qui no, farà trucs dins es "casino". Ara... si en venien de fora... I les feren... curtes... però les feren.

Vengué es moviment i fins que desembarcaren en es Port, tot anava lo bé que es podia demanar, donades ses circumstàncies.

Es dia d'es desembarc, setze d'Agost, quan començaren a xiular projectils, anaren a Sa Cova de Sa Clova Petita. Per paga tenia sa dona en estat de bona esperança i una ninona petita.

Ses bales brunzien i es canons creuaven es foc per damunt ses teulades de ses cases.

Anaren per evacuar-los, però es mateixos falangistes veieren que era molt exposat i les deixaren dins sa cova després de subministrar-los menjar per uns quants dies.

Encara no feia unes hores que havien abandonat, quan a sa seva dona li vengueren es dolors de part Viva el món quin sarau!

Allà mateix, baix d'es foc de ses metralladores, renou d'avions i de bales de canó, va néixer el dia vint-i-u d'Agost una altra nina.

I no els faltaren xuscos, ni xocolata, ni llet condensada.

Es metge d'es rojos li feu una visita i els trobà bé.

Es quatre de Setembre sota sa nit se sentiren motors de barca que anaven i venien de S'Illot a n'es vaixells.

—"Desembarcà una gentada..."

El sendemà dematí, un silenci desacostumat omplia tots ets encontorns.

En Mateu sortí a defora i no es veia a ningú.

Arribaren es Nacionals, els miraren amb recel ferm.

Havien habitat vint dies amb sos rojos i, degut a ses idees que tenia, no seria gens estrany que el molestassin.

Alguns carrioners havien fuit amb sos rojos, i ell per estones pensava que li hagués convengut més.

Comparegué a n'Es Port.

Amb En Guillem Barceló, patró de sa barca anaren a n'es moll. La trobaren escorada, mig plena d'aigua que li entrava per babord.

La vararen i, després d'eixugar-la un mestre d'aixa li donà una repassada. Sa Falange se n'incautà, muntaren una metralladora i els comunicaren:

—"Estau militaritzats".

—A ses ordres.

Sortien cada vespre.

A punt de pondre's es sol salpaven, doblaven a la dreta per Cala Murta i Cala Magrana fins a n'es far de Ses Salines. Allà s'identificaven, fent sa senyal convinguda i viraven cap a Na Plana o s'Illa dels Conills vora Cabrera.

Altra cop senyal i cap a Llevant fins a n'es far de Cala Rajada.

Qualque vespre doblaven i per mitjan canal arribaven a s'altura d'es far de Formentor.

Li agradava sortir a bord i contemplar la immensitat d'es roquissar d'Es Verger amb N'Agullonat, que a Artà li diven En Porrassar, dominant tota sa contrada.

Tornaven i se quedava a n'Es Port.

No gosava d'anar a Son Carrió. Se sentia incòmode.

Es falangistes a bord mormolaven a part.

Cada dia se sentien a dir coses de gent fusellada o trobada morta a un voltant d'una carretera o vora sa paret d'un cementeri.

Envejava aquella gent que havia fuit cap a Maó.

—He de parlar amb so meu germà Jaume i es meu cunyat Montserrat. Hem de partir. Moltes nits es falangistes les se passen dormint a ses lliteres. Si els tancam a baix, creuar es canal serà qüestió de no res.

Es patró hi estava d'acord.

No diré res a sa dona. Pensà en ses dues nines petites, m'alçarà un marruella.

En parlà amb so seu germà Jaume.

Aquell ho consultà amb sa seua.

—"Fiet, li digué sa dona, Na Maria Bosca. Ja veus lo que deixes. Són quatre fills, i ja me diràs com els mantenc.

En Jaume li va dir:

—"Fés lo que te paresqui, però jo no puc venir amb tu. Sa meva dona..."

—"Aposta jo no li dic res a sa meva..."

I s'havien decidit a partir. Es patró, En Montserrat Fosc, es seu cunyat, i ell, Aquell vespre anaven de guàrdia. Es Pai Toni, En Pedro de Son Manxo i En Joan Mosset.

En es darrer senyal, davant es Saulonar d'Aubarca virarien cap a Ciutadella i ja està fet Sineu...

Però estava nerviós...

Pensava en sa dona i ses nines: Na Bàrbara i Na Marieta...

No quedava més remei que deixar-les. Lo primer salvà sa vida..., i p'es Port perillava ferm...

Seguia engrassant es motor...

A nit... pensava, a nit...

Era es mes de Març... temps de faves tendres...

Anys després en Mateu Confit, contempla Es Port de Manacor a bord d'una barca com aquella...

ES BORNÍ

Continuarà

EL CANÇONER DE MALLORCA OBRA MONUMENTAL DEL PARE RAFEL GINARD BAUÇA

Sempre m'ha produït una gran satisfacció el record dels amics estimats. Per cert, ha estat rellegint la seva correspondència epistolar que he pensat en el contacte que vaig mantenir amb l'entranyable i admirat amic, sacerdot exemplar, poeta excel·lit i treballador infatigable, el Pare Rafel Ginard Bauça. I m'ha complagut recordar les nostres trobades i converses, aprofitant les seves escapades cap a Pollença per a predicar en qualque festa tradicional, per pujar fins a Cala Murta o, simplement, per a recollir gloses i cançons per engrossir el "CANÇONER DE MALLORCA", la seva obra gegantina i digna de tot exalçament.

La dedicació constant i absoluta a la realització d'una tasca de tanta envergadura, és realment creditora de mèrit i glòria incontrovertibles; i més quan l'obra dona relleu, importància i extraordinària significació al patrimoni ancestral de la saviesa popular. Per això, sembla que és ben cert allò que conté i diu la següent estrofa al·lusiva al Pare Rafel:

"Cançons, gloses, codolades
de sana arrel mallorquina
heu recollit, germà meu;
joies quasi bé oblidades.
La vostra obra gegantina
ja té el somriure de Déu."

El Pare Ginard intentà aconseguir la meua acceptació com a col·laborador seu en el CANÇONER. En una carta de l'onze de març de 1953, escrita a Lluçmajor, fa més de trenta anys, ja me digué: "Voldries col·laborar al meu 'Cançoner Popular de Mallorca'? Jo, en conjunt, ja tenc recollides les cançons populars de la nostra terra. Però m'interessen les variants, i per ventura, lo que més me falta són les cançons pròpies de cada localitat: les que anomenen possessions, muntanyes, productes, costums i fets propis de cada poble, perquè aqueixes cançons són les manco generals. ¿Hi ha cap cançó de l'Estendard?". I clar que sí. Vetací una mostra de les que li vaig enviar:

"L'Estendà a l'altar major
pels homes triomfal s'estén;
i per les dones s'arrufa
i se mou com una serp".

"Per a ballar els Cavallets
s'ha de fer cara xalesta,
que l'Estendard fa la festa
i el trui els escolanets".

I, en carta del 27 d'octubre de 1955, me demanava de nou: "Vós que sou un enamorat de Pollença ¿heu recollit les cançons típiques pollencines? Si les tenfeu i me'n volfeu

fer part, jo tindria el gust i l'honor de considerar-vos Col·laborador del meu 'Cançoner Popular de Mallorca'. I també insistí el 24 de desembre de 1955 quan, a més de desitjar-me un bon Nadal, afegia: "ara com ara, sou el senyor del paisatge pollencí..."

Les meves moltes ocupacions no me permeteren d'acceptar el fet d'ésser col·laborador. Emperò, això sí, li vaig facilitar totes les gloses i cançons populars que jo coneixia. Record que, al cap al tard d'una jornada entre les festes de Sant Antoni i Sant Sebastià, que el Pare Ginard vingué a Pollença per a predicar a la Parròquia de Nostra Dona dels Angels, pujàrem al Calvari i, per espai de quatre o cinc hores, li vaig dictar les gloses que jo havia recollit referides a tots els temes que ell m'anava assenyalant i que, després apuntava a una llibreteta.

Crec que el Pare Rafel Ginard Bauça deu haver deixat material a punt per a un altre volum encara del seu CANÇONER perquè en els quatre volums editats hi manca cert nombre de gloses pollencines que, a més de les que jo li vaig poder donar a conèixer, també li facilitaren l'amo En Miquel Maiol —que en sabia un bon enfilall— i donya Margarida-Carme Crespí, professora de piano que visqué i morí a Pollença, i a qui li agradava recollir i anotar les que considerava representatives dels sentiments populars del poble. Per cert que vàrem poder disposar d'una plagueta de donya Margarida-Carme, on se n'hi podien comptar prop de cent de gloses.

El pensament del Pare Ginard era creador, i el seu seny; i estimava la

sentor de la terra, perquè sabia que:

"El camp és un fogueró
i cada cor una brassa."

I tant gaudia de la bellesa del paisatge illenc, de la cèlica formosor nítida i de la blavor de la Mediterrània que perfila la nostra ribera que, en veu poètica, cantà:

"L'ànima salta pels ulls
i tota se fa mirada."

El record i l'homenatge de Mallorca al Pare Rafel Ginard Bauça és del tot merescut i necessari. I així l'exalcen i el dignifiquen totes les veus generoses de l'illa:

"L'amor d'un poble sincer
dóna fruit de veritat;
i així, el vostre CANÇONER
DE MALLORCA ha madurat
bones espigues de blat
sota la llum del cel blau;
i amb la fe i la veritat,
l'amor i la llibertat,
la plenitud i la pau."

Pollença.—PAU

Convocatòria per a ajudes
a les escoles públiques i
privades i/o Associacions
de Pares corresponents,
perquè en el termini d'un
mes a partir de dia
primer de juny, presentin
al CIM les peticions
d'ajudes per a material
esportiu de tot ordre.
PER A MÉS
INFORMACIÓ
COMISSIÓ D'ESPORTS.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

ESPIGOLADES

P'EN LAU

Pel juny la falç al puny, les sementeres groguegen, els estudiants van atrafegats i els turistes toquen comparació. A mitjan mes, els cavallets giravoltaran entorn de la carrossa plena d'angelets pregonant el "Bons artanencs i alegres (...), veniu a dar els molts anys a Sant Antoni...". Dies després, faran festa també els Joans i Joanes, els Peres i les Peretes. Dies abans haurem celebrat la festa del Corpus i haurem entrat a l'estiu. El Corpus, la reina de les festes religioses de l'Edat Mitjana, amb "...iocs, cants valls e rialles" al dir d'Eixemenis, un dels tres dijous de l'any que lluien més que el sol, diada en què les fadrines estrenaven el vestit nou de mig temps o d'estiu, per assistir, totes endiumenjades als actes religiosos: el matí a l'ofici major, i el capvespre a la processó, que transcorria ben lleventa pels carrers emmurats i encatifats de flors, per entre el tirany de cossiols bigarrats que expandien un baume encisador. Festa la primera, establida per Urbà IV el 1264 per enaltir el sagrament de l'Eucaristia, que es guanyà el favor de la gent en quant la desfilada sortí a l'exterior de les esglésies esdevenint més espectacle que cerimònia; que s'hi donaven els fastuosos "entremesos" o representacions de caire bíblic; que tenien lloc damunt cadafals muntats al llarg del trajecte, on hi actuaven els histrions vestits amb brocats de gran luxe que havien d'estrenar cada any. Amb carrosses, moltes carrosses: fins a 108 se'n comptaren un any a Barcelona. D'aquestes celebracions provenen els cossiols de Mallorca, els nostres cavallets, les àguiles i el Sant Joan Pelós que sortia temps enrera, el dia de Sant Joan Baptista al nostre poble i estava representat pe un home amb vestidura de pell d'ovella que li cobria l'espatla i una creu amb la mà, el qual dansava i saltironejava pel davant de la processó, al que feim referència en la popular cançoneta: "Sant Joan Pelut (Pelós) / va vestit de seda, / amb una candela, / per genoiar-mos... mos... mos." que hem cantussejat de petits. Així mateix hi procedeix la "lledània", una creu rodona, mòbil, de la processó de Ciutat que pertany a les dites "de maig", amb més de 1200 flors de cera fusa de diferents colors, que la gent arrencava com fos amb tal d'aconseguir la sospirada "cera del Corpus" que donava ventura i que, pels abusos que es promogueren fou retirada pel Capítol de la

Catedral. En protesta del fet, l'Ajuntament de la Ciutat, en sessió celebrada el 28 de febrer del 1875 acordava sol·licitar de les dites autoritats, fos admesa de bell nou a la desfilada, ja que des que no hi figurava "s'havien experimentat mals anys".

El clergat illenc curava la festa amb un zel extremat. Així, contemplam com el 1628 el bisbe Baltasar Borja, mitjançant un edicte, condemnava a la pena d'excomunió el que durant l'octava "...vajen cotxes i carros per los llochs empaliats y adornats per hont han de passar les processons". Avui tan sols s'atura el tràfic rodat al moment de passar la processó.

Aquí al nostre poble, la festa també va dur la doma per molts anys, sense que no hi mancassin les què-i-queses. A la celebrada el 1917 hi hagué nervis per llarg, com a resultat del que havia passat dies abans. Aleshores hi havia a Artà dues bandes de música: la dirigida pel Sr. Toni Gili —el manescal Batlet— acostada al partit conservador o de "les camisoles", i l'altra, per l'amo En Pep Rodríguez, de matís lliberal "Les dues la se duien, hi havia foc covat. Succeí que a iniciativa del Rector Muntaner, la del manescal fou convidada a tocar durant la "processó dels malalts", quan a judici dels lliberals corresponia fer-ho a la d'En Rodríguez. "Corrien males aigos" per les tertúlies de la vila. El dia assenyalat sortí la processó, però a un moment donat, va comparèixer el Sr. Batle: Esteva Espinosa —margerer de professió—, acompanyat del cabo de la Guardia Civil, deturaren la desfilada i arrestaren el director de la banda, el manescal Batlet, quedant retingut al quarter. Com es de suposar, s'armà el corresponent aldarull i la combregada continuà. Passades las vuit, molta gent es va congrega davant la Casa del Poble per protestar del fet. Grandia, devers les onze acudí a la Sala l'amo En Miquel Morey "escolà" proposat pel Sr. Rector de fer d'home bo intentant posar harmonia. Dies després la premsa ciutadana publicava una carta subscripta pels Srs. Joan Oleo, Joan Sureda i Pere Gil acusant la primera autoritat de jugar amb traïdoria. El batle es defensà argumentant que la banda del Sr. Gili no tenia permís per a tocar, perquè corresponia fer-ho a l'altra. Finalment, l'amo En Toni de Carrossa hi posà ungüent de reblanir i va retornar la calna.

A la mort de DON PEP SUREDA BLANES "TAFONA"

El dia 26 del propassat mes de maig, moria a Barcelona D. Josep Sureda i Blanes a l'edat de 89 anys. La fama d'aquest artanenc d'alta volada traspassà de molt els nostres llindars. Don Pep visqué molts d'anys, també llarga era la tasca que s'havia imposada. Home de ciència, sobressortit especialment en el camp de la investigació; escriptor inspirat; amarat de saba artanenca, alçà el seu cant de lloança per enaltir tothora les nostres virtuts, el nostre paisatge, la nostra patrona... Artà. Mai no trencà els lligams amb la vila. El casal de can "Tafona", el seu pavelló de repòs, l'unia físicament al poble i adesiara hi recalava per cobrar nova vida. Aquesta vegada, en el setè dia, de retorn del seu peregrinatge hi ha passat de llarg, ja no necessita recobrar noves forces. L'esperit s'ha reintegrat a l'esperit i la flama que ens ha deixat romandrà per a sempre viva enmig de nosaltres, atiada pel dolç record i per la seva obra.

L'equip de redacció de l'"Artà" li vol retre un merescut homenatge oferint un estudi monogràfic de Don Pep "Tafona", posant i tot a disposició dels interessats les dades que hem recaptades, ja que per desgràcia no disposam d'espai a bastament per donar-ne complida nota.

ELS SUREDA

Segons els nobiliaris consultats, el fundador d'aquesta noble família mallorquina fou el capità, nat a Catalunya, Arnau Sureda, que acompanyà el Rei En Jaume en l'expedició a Tunis el 1231. Per valor demostrat en la lluita contra els moros se li atorgaren unes heretats a Manacor. Prengué per esposa Margarida de Tornamira, també d'il·lustre llinatge. Els Suredes ocuparen successivament importants càrrecs dins la vida pública mallorquina, com és ara de consellers, jurats, batles, governadors, etc. Alguns ingressaren a les ordes militars de Calatrava, Alcàntara, Sant Joan de Jerusalem, etc.

Jaume II els cedí els terrenys de Santa Xirga que ocuparen una de les tres rames amb què s'havien escindit. A la d'Artà pertanyeren D. Jaume Sureda March, capità de provincials i els seus successors.

En quant als BLANES cal anotar que provenen de Girona. Foren senyors de la vila de Blanes, descendents dels comtes de Saboia que proporcionaren reis a Itàlia. Ginès de Saboia vingué a Espanya amb Carlesmagne per a prendre part a la campanya de Catalunya.

(La propera edició durà un estudi dedicat a D. Pep, on es continuarà aquest treball degut al nostre col·laborador Nicolau Caselles).

Façana de la casa pairal de D. Josep Sureda Blanes.

Ha mort

FRA ANTONI PAYERAS JORDA, T.O.R.

A la matinada del dia 4 de juny de 1984 ens deixava sobtadament Fra Toni. El cor traïdor apagava el seu batec quan encara la fosca de la nit omplia de tristesa l'ànima de totes les coses.

Vivim immersos en la vida; tot els convida a viure; tot ens convida a créixer i a renovar-nos. Si miram la natura, ens adonarem que precisament, després d'una primavera, l'estiu ja comença a regalar fruits de tota mena...

Això per una banda. Ara hi ha una altra realitat també palpable: que les coses no són duradores, ni la nostra vida!

"La vida de l'home dura com l'herba, la seva florida és com la dels camps; desapareix quan hi passa la ventada, i ni es coneix el lloc on era" (Sal 102).

Així, doncs, aquesta nostra vida, plena d'il·lusions, amb ganes de realitzar tantes coses, es veu enterbolida per una paraula: MORT! La nostra vida s'envelleix i es desgasta, com tantes coses que són amb nosaltres.

Així, a poc poc, ens ha anat deixant Fra Toni. Trobarem, ara mateix, a faltar el seu somriure, la seva conversa amigable, la seva constant preocupació per tots els quefers del nostre poble, la seva delicada atenció als malalts i als vells, el seu caminar pesat, la senaieta al braç, de botiga en botiga, cercant l'aliment pels seus germans religiosos.

Sabem prou bé que Fra Toni ja no somriurà més a la terra, ja no ens regalarà la seva conversa agradable, ja no ens contarà les simpàtiques històries del passat. Ho farà en la plenitud de la VIDA, des del cel. El seu peregrinatge ací a la terra s'ha acabat. En el seu llarg peregrinatge portava dintre del cor la fe de Jesucrist, l'amor a l'Església i la devoció a la Mare de Déu de Sant Salvador. Per això, des que habita a la Casa del Pare, el seu front duu la llum de l'albada i mai més solcaran, per a ell, dolors ni treballs.

Davant la separació del que tant estimàvem, ens sentim amb la necessitat de creure sense defallença que la VIDA és més forta que la mort.

Ens sentim plens d'impotència i farcits de tristesa. Però el record de la vida entregada i generosa de Fra Toni, bon amic de tots els artanencs, no l'esborrarà ni la pols del camí, ni la boira de les llàgrimes, ni la fosca de la tomba. Hem perdut, a la terra, un franciscà senzill i complidor, però, en el cel, ha nat un santet que, des d'ara, intercedirà per nosaltres. Al cel sia!

**XERRAR BÉ
POC COSTA**

JOIES I GALINDAINES

¿Què deu ser realment una joia? Els diccionaris només damunt damunt la defineixen: "Peça de metall preciós, a vegades guarnida de gemmes, que s'usa com a adorn". És una descripció molt poc elaborada que no expressa l'atractiu admirable ni la vàlua absoluta del definit. Potser sia el moment de la metàfora, de prendre la joia com un esplèndid reflector de llum, atenent que la xucla, la guarda i, com la serena lluisor del cel, la fa misteriosa i esplendent. Vetací, doncs, un adorn singular que accentua la bellor genuïna o en dissimula, si convé, la falta. Comprenem que la joia sia tan cobejada. En ella concorren

pupilles i un notori corrent d'ambicions. Es penyora segura de préstecs i permanent seducció de lladres. Les joies autèntiques són pura llepolia.

Com a nucli de lèxic motiven copioses converses, amb el seu vocabulari típic. Dissortadament, s'hi filtra la xerradissa exòtica, la confusió de mots estranys que tuden la parla condreta de Mallorca. Contingut i expressió no guarden la deguda harmonia. El primer és una joia; la segona no arriba a galindaina. Vius, doncs, i orelles toses!

El mot "alhaça" és evident castellanisme. Per molt que les "alhaques" enlluernin (no "deslumbren"), hem de pensar en les joies o joiells com a propis de la nostra llengua.

Es bo que la persona s'endiumengi amb adorns, però això no implica baratar-los el nom. No canviem impunement agulles de ganxo per "horquilles" i mirem si la colla o la collada fan la mateixa planta que els "gemelos". Tant llueix el platí com el "platino", i els quirats d'or no es perden per no dir-se "quilates". Un bon collar no necessita "medallón" (li val un medalló). I no en parlem dels "aros", "brassaletes" i "pulseres", quan tenim a l'abast alternatives: polseres, braçalets o les garrides bracerols. Pel que fa a tot anell, alabat sia!, però deixem el de "pedida" per a un compromís o prometatge diferent.

Podem anomenar les coses belles, sense recórrer a vocables postissos, ingredients d'una eloqüència frívola que perd, a poc a poc, la vigoria i la substància. Pel nostre bé comú, prestem a la llengua del poble una mica més d'atenció.

JOAN ESCANELLES I LLINAS

Municipaleries

Marejada política en el Ayuntamiento

De un tiempo a esta parte parece que la "aparente" calma reinante en nuestro Ayuntamiento ha dejado de ser tal para convertirse en serias y profundas discrepancias en temas de importancia capital que, presentados conjuntamente por los grupos municipales del PSOE e Independents, se han llevado a las últimas sesiones plenarias del Consistorio. Hasta tal punto esto es así que los concejales de la oposición hablan, en un escrito presentado al Alcalde, de presuntas ilegalidades.

Estas discrepancias, que parecen tener un trasfondo político, independientemente de la interpretación legal que pueda merecer a cada uno, llevaron a la suspensión del Pleno del día 6 y a nueva convocatoria para el 13 del mismo mes, en la que el Alcalde dio lectura a una manifestación propia en la que justificaba la suspensión "para evitar tensiones innecesarias".

Como puntos conflictivos y que llevaron a tal situación, figuran el que la oposición pidiese que se dejaran sobre la mesa los referentes a la contratación en régimen administrativo de un vigilante de obras, la ampliación del ordenador y la, a su juicio, anómala convocatoria de dicha sesión.

Así, en la misma, entre otros puntos del orden del día, se discutió la propuesta conjunta del PSOE e INDEPENDENTS —que ya había sido incluida en el Pleno anterior— de creación del servicio de vigilancia de obras, en régimen administrativo, proponiéndose a una persona determinada para desempeñarlo —Antonio Mestre Alorda— que percibiría unos ingresos mensuales de 45.000,— ptas. por 8 horas de trabajo o dedicación a la semana, realizando dicho cometido los lunes de 9 a 14, y otro día de la semana de 14 a 17 horas. En este sentido, por el Secretario de la Corporación se dio lectura a un informe según el cual, la forma en que viene presentada la propuesta no se ajusta a la legislación vigente, por cuanto la retribución que se asigna debería ser considerablemente menor al existir, siempre según la normativa actual, agravio comparativo respecto de los demás funcionarios.

Por su parte, el portavoz del CDS, señala que, a su juicio, y una vez que se hubiese determinado la conveniencia

o no de la creación del servicio, la contratación se debería llevar a cabo por el sistema de selección idóneo, con la retribución adecuada y señalada por Ley, estando en contra de una designación a dedo con una retribución exagerada y, pensando, que con los profesionales que existen en paro pleno respecto del nivel salarial que debería aplicarse a dicha Seguidamente se entabla una polémica entre Catalina Tomás y Rosa Servora, según consta en el acta de dicho pleno respecto del nivel salarial que de persona, dado que no se le exige cualificación, mejor dicho, titulación alguna para el desempeño de sus funciones.

A todo ello el Sr. Alcalde contesta que esto no supone la creación de plaza alguna y que si así fuera se cubriría por el sistema legalmente establecido, pero igualmente señala que aunque hay otras formas posibles de selección, en este momento no es posible aplicarlas.

Al final se aprueba la propuesta en el modo en que venía presentada, esto es, se crea el servicio de vigilante de obras, designando a la persona propuesta para su desempeño, con contrato administrativo y una retribución mensual de 45.000,— ptas. debiendo dedicar 8 horas semanales.

Ante todo ello, sin ánimo de poner en tela de juicio la honorabilidad de las personas, según la oposición, quedan en el aire algunas preguntas que debería plantearse la opinión pública y encontrar adecuada respuesta, como por ejemplo:

1.—Si la propuesta dice "creación del servicio de vigilancia de obras" ¿cómo se entiende que el Alcalde manifieste que no supone la creación de plaza alguna? ¿quién atendería el servicio si no se crea la plaza correspondiente?

2.—Si la legislación vigente señala los parámetros en que han de medirse las retribuciones en función del horario de trabajo ¿cómo no se ha tenido en cuenta el informe de Secretaría, en el que, según la legislación vigente, la asignación debería ser considerablemente menor?

3.—Si según el Alcalde existen otras formas distintas de selección ¿por qué se hace la designación a dedo y en una persona previamente nominada? (en el bien entendido de nada hay contra las personas).

4.—Si la propuesta ha sido iniciativa del PSOE ¿no es demasiado caro el precio político que ha de pagar el grupo Independents y el precio económico que han de pagar los vecinos de Artá?

Son preguntas que quedan en el alero y que deberían encontrar adecuada y satisfactoria respuesta para evitar que la gestión municipal se vea empañada por hechos de esta naturaleza.

Martínez y el Ciclismo

Artà es tierra de ciclismo. Es una afición que viene de antiguo y que se pone de manifiesto en cualquier ocasión.

Hay un hombre, ni siquiera mallorquín, habitante en Cala Ratjada que es otro modelo de aficionados. Los artanenses lo han visto año tras año como guía en sus circuitos.

Bien, este hombre, desde hace unos años traslada esta afición a su Cala Ratjada. Su patria adoptiva. Porque Martínez y Cala Ratjada forman una simbiosis perfecta. No se concibe Cala Ratjada sin Martínez, ni Martínez sin su Madrileña y su bar donde todo bien nacido tiene su acomodo.

Y no se entiende el ciclismo de la comarca, sin Martínez.

Ataulfo Martínez, que llegó a Cala Ratjada hace unos treinta años como soldador de autógena, trabajando en calidad de tal en el Central a las órdenes de mestre Pep, el padre de Francisco d'es Mallorquí. Y como soldador era un fenómeno. Más tarde en la Pensión Madrileña empezó su aventura turfística. Las cosas le han ido bien, como no podía ser menos en un hombre de su valía, de sus enormes valores humanos que calan entrañablemente en quienes tienen la suerte de tratarle.

El pasado mes de Mayo celebró su cumpleaños con una prueba ciclista, la flor y nata del ciclismo balear sentado a manteles, invitado por Martínez después de la carrera.

Es Molf d'en Prebe, este restaurante modélico, dirigido por Antonio Picó, ofreció un agape de acuerdo con su estilo.

Al final, las fotos de recuerdo.

Desde las páginas del Artà queremos saludar a estos hombres, modestos de apariencia, pero con un corazón grande.

Muchas veces Martínez, además de pasarse la tarde como guía de la carrera, lo que representa un trabajo ímprobo, ha ofrecido primas de su peculio particular. Pero, fijos, siempre para el último, para el que se haya caído, para el que pierda más vueltas. Apoyando siempre al desgraciado, al modesto, al que lo da todo sin conseguir nada.

Y En Toni Picó, un joven pionero de las buenas relaciones con el turismo, alegrándoles la vida sin importarle demasiado las ganancias comerciales.

Pero de Antonio y su restaurante tendremos ocasión de hablar.

Ataulfo Martínez, ¡paz para tí y los tuyos!

¡Un saludo enternecido, de quienes sabemos que bajo este corpachón, alienta un corazón de oro! Para que sepas que cuando la emoción te chispea

FOTO COMENTADA

Vetací els que quasi podem anomenar els pioners del turisme de grups. Aquest que avui practiquen en Toni Butler i Na Magdalena Xineta, portant grups a conèixer Europa.

Llavors la cosa era més modesta i heu de pensar i creure que vuit dies d'estada a Barcelona, pensió completa, un dia a Montserrat amb "picnic", Pensió Hispano-Americana, Rambla de Les Flors... (Uep! prop de Comte d'Asalto), vaixell el Jaume Primer, amb dret a marejada. Tot complet, tres-centes cinquanta pessetes. Es clar que era l'any mil nou-cents quaranta-sis i els donaven, per a menjar, bledes i carxofes a rompre.

El pare Nadal, que n'era l'organitzador, era un frare que en podríem dir post-conciliar, tot i que el concili encara havia d'estar molts d'anys a convocarse, però ja volia anar a veure "Els Vieneses" que aleshores feien "furor".

L'amo En Colau Xina, tan sensat ell, tan conservador de les formes li deia:

—Pare Nadal, no li convé. A n'es poble el xerrarien. Pensi que crec que és molt verda aquesta revista.

Figurau-vos, verda! "Los vieneses" amb Franz Johan, Herta Frankel, Artur Kaps... I bo era En Franco per a deixar cap verdura damunt s'escenari. L'any quaranta, s'única verdura era sa que menjàvem per a berenar, dinar i sopar...

Són de darrera a davant i d'esquerra a dreta:

Jaume Canet (Maieta) Oficial de notaries, En Miquel de Son Fang, Na Margarida Tous (De Sa Cabaneta) que ara és casada amb un metge que no sé com li diuen. En Jaume Sancho (Corb) ferrer i negociant de metles. Na Montserrat Xina, esposa d'En Miquel Sagristà, aparejador, hotelier i contratista d'obres, professions totes per fer doblers i aplegar maldecaps. En Pep Bonnín (Marín de Na Palova), estanyer i primatxol ferm. En Pep Bernat (Pentalí) camioner i restaurador per devers Cala Millor. En Toni Baster, ex-mercader i taxista de la part forana, Bàrbara Treball, cunyada d'En Miquel Taiet, picapedrer dels de cases de parets gruixades. Na Minta Tous, germana de Donya Carme, sa mare del nostre amic Pedro Cusí.

I, mirau-lo, tot pinxo, encorbatat i estirat com un gall de garbera, el nostre recordat l'amo En Colau Xina, que es veu que feia comptes d'anar-hi a veure "Los Vieneses" i segurament degué fer una escapadeta a "BARCELONA DE NOCHE". El pare Rafel Nadal, com us hem dit, el guia i organitzador.

Na Maria de Sa Mesquida, Na Caterina Payeras, casada amb Pablo Coca i per fi Na Maria Tous (de Sa Mesquida) una de ses persones més interessades per la cultura i els costums nostrats.

Un retrat per a la història, la petita, l'entrançable història artanenca feta de rialles i plors, segons escaigui.

En aquell temps era una aventura arribar a Barcelona... i gastar tres-centes pessetes, una tudadissa.

en los ojos, siempre alegres, y disfraces bajo una pirueta divertida tus verdaderos sentimientos, alguien se alegra de ser hombre y saber que en nuestra especie existen ejemplares como tú.

Porque contigo no hace falta explicar la justicia social.

Tú la practicas, sencillamente, sin alharacas, sin envaramiento, porque eres así ¡Felicidades, Martínez!

OLOR A SOCARRAT

Me fa olor de socorrim,
lo que diuen d'Es Verger.
Un parc natural per fer,
moltes ganes ne tenim.
Però escoltam un xerrim
que no mos cau gaire bé.

"Més natural que lo que era
ni li faran ni les plau".
"I mos llevaran sa clau,
mos tancaran sa barrera".
"Haurem de tornar enrrera
abans de destriar es blau".

"Mos faran pagar s'entrada
per anar a s'arenalet,
per pescar en es Penyalet
o per veure Font Celada".
Sa Natura conservada
si pagues, estimadet.

I ja m'ho deia mon pare
i no el volia escoltar
"No facis cas d'es piular
d'es qui no dona sa cara".
Per això vos dic des d'ara:
que es quedi tal com està.

SA CEBA MARINA

DEMOGRÀFIQUES

NACIMIENTOS

Día 8 de mayo. Bárbara Mestre Cassellas. Hija de Lorenzo y de Bárbara. C/. Crema, 20.

Día 16. Albert Artigues y Pérez. Hijo de Guillermo y de Adoración. C/. Pontarró, 43 *

Día 16. Javier Morey y Esteva. Hijo de Catalina. C/. Pontarró, 33.

Día 13. Nadja-Amelie Tronti y Borlinghaus. Hija de Dewey-David y de Amelie-Klaere.

DEFUNCIONES

Día 5 de mayo. Bartolomé Carrió Pallicer. C/. Bellpuig, 5. 80 años de edad, a) Cama.

Día 2. Anselmo Galea Rocha. C/. Caridad, 6. 49 años de edad.

Día 21. Pedro Palou Oliver. C/. Juan Estelrich, 7. 75 años de edad, a) Palou.

El passat dia 3 morí a Bunyola el nostre paísà TONI GINARD LLINAS "Monseriu" a l'edat de 60 anys. Era funcionari de Sanitat i de jove havia jugat de defensa amb l'"Artà" dels Serveis, Sancho, Ramos, etc.

Rebin la seva viuda Antònia i els seus fills Toni i Catarina el nostre condol.

tot i més

EXPOSICION ANTOLOGICA DE DON JOSE FRANCISCO SUREDA

En el Círculo de Bellas Artes y en estas fechas se celebra esta exposición de la obra antológica de nuestro paisano *Todos sabían que D. José Francisco era un gran médico, algunos ignoraban su valía como pintor. En esta muestra de su obra podrá verse su valía como tal. Recordado D. Jose Francisco...

Grandes novedades en SA PREMSA FORANA. Cesó voluntariamente nuestro Presidente SANTIAGO CORTES. En Sant Joan se eligió la nueva junta directiva.

PRESIDENTE Carlos Costa. Con el salieron elegidos, Lluç Oliver, Pere Mulet, Gaspar Sabater, Pep Cortés, Jaime Tugores i Pau Reinés.

El premio especial de la Premsa Forana fue ganado por Llorenç Capellà con un artículo que publicaremos en próximas ediciones sobre el futuro de Mallorca. En la fotografía el momento de recibir junto con el sobre del premio la escultura de Pere Pujol que confiere la calidad de primer premio al que la consigue, ya que los premios en metálico son todos de la misma cuantía.

Como siempre Pere Pujol, tan ligado a Premsa Forana, ha realizado una escultura de un gran valor artístico. En Lluç donde se realizó la entrega, los comentarios fueron asaz favorables a esta magnífica obra.

Llorenç Capellà

Foto montaje de Tomeu Amorós.

Tomeu Amorós nos sorprende con una magnífica exposición de fotografías y fotomontajes, realizada en Barcelona. Es necesario recuperar para la cultura de nuestro pueblo a Tomeu. Sus fotomontajes son una maravillosa lección literaria. No debemos dejar que se nos escape. En Sa Caixa, en el Centro o en cualquier otro lugar apropiado deberíamos ver esta muestra de Tomeu. Mientras tanto nos conformamos con una reproducción y... Enhorabuena.

Atención a esta fecha. Ventiuno de Julio, ¿qué va a pasar? La solución en una próxima edición. Esperemos que el Ayuntamiento esté dispuesto a colaborar, si fuera así la ocasión sería memorable. Lo dicho..., la solución en la próxima.

En el moment de llançar aquest número ens ha arribat la trista nova de l'incendi del Teatre Principal, per causes que semblen purament fortuïtes. Ens unim al lament de tots els artanencs, a la vegada que prometem ampliar informació en el número que preparam.

HEMOS TENIDO UNA AVERIA EN LAS MAQUINAS. A ELLO ES DEBIDO ESTE RETRASO. PROCURAREMOS RECUPERAR. FUERA SUSPICACIAS, HA SIDO UNA IMPORTANTE AVERIA. DE AHI QUE ENCONTREIS EN EL NUMERO DE MAYO NOTICIAS DE JUNIO.